

WILEY

The Scandinavian
Journal of Economics

Polemik

Author(s): D. D.

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 19, häft 4 (1917), pp. 197-200

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3437838>

Accessed: 26-06-2016 06:08 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Wiley, *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Polemik.

I min uppsats »De skandinaviska centralbankernas sedelutgifning och guldkassor under kriget» i ärg. 1915 af denna tidskrift förekom sid. 325 följande uttalande:

»Svenska riksbankens åtgärd att icke längre inväxla danska sedlar till deras nominella värde utan för 100 kronor i danska sedlar blott lämna 99 kr. 25 öre i svenska sedlar, hvilken åtgärd vunnit efterföljd i Norge, har framkallat en gensaga af den danske professorn i nationalekonomi Axel Nielsen. Enligt referat i svenska tidningar af prof. Niensens uttalande skulle hans mening vara, att åtgärden stode i strid med skandinaviska myntunionens *andemening*¹ och för öfrigt ledde till den konsekvensen, att svenska (och väl äfven norska) sedlar skulle i Danmark drabbas af samma värdesänkning.»

Sedan jag redogjort för cirkulationen af danska sedlar i Sverige och svenska sedlar i Danmark under de senare åren tillade jag:

»Det kan nu ej anses vara förenligt med principerna för svensk lagstiftning på föreliggande område, att en allt större och större mängd danska sedlar komma att cirkulera i Sverige. Svensk lag förbjuder andra banker än riksbanken att utgifva sedlar, och med denna princip är det ej förenligt, att ett främmande lands sedlars cirkulation i Sverige skulle på något sätt auktoriseras, och detta allra minst, när det, som nu, är fråga om oinlösliga sedlar. Att lagstiftningen ej gått ännu längre och förbjudit cirkulation af främmande lands sedlar, beror naturligtvis bl. a. därpå, att ett dylikt förbud dels hittills icke varit behöfligt, dels icke skulle kunna göras effektivt.

Icke heller kan man ur den skandinaviska myntkonventionen utläsa något annat. Det är visserligen så, att enligt denna konvention äfven hvarje lands skiljemynt är (inom viss gräns) lagligt betalningsmedel i de öfriga länderna. Men därvid har, jämte det en tyst förutsättning varit, att sådant mynt endast komme att utgifvas i begränsad mängd, bl. a. uppställts den garantien, att hvarje land är skyldigt att på anfordran inväxla sitt skiljemynt mot guldmynt. Att häri se något slags indirekt erkännande af gångbarheten äfven af sedlar, som utges i stora mängder och utan garantien af inväxlingsskyldighet, är ju icke alls rimligt.

Det står naturligtvis äfven Nationalbanken fritt att, såsom prof. Nielsen uttalar, fordra afgift för inlösen af svenska sedlar. Men då redan nu endast obetydliga belopp dylika sedlar inkomma till banken, lär den icke få tillfälle att uppbära dylik afgift.»

I anledning af detta mitt uttalande mottog jag den 29 sept. 1916 följande bref från prof. Nielsen:

»Ved at gennemgaa Aargangen 1915 af Ekonomisk Tidskrift ser jeg, at De 325 ff. polemiserer mod mig i Anledning af en Dagblads-Artikel vedr. Disagioen paa danske Sedler i Sverige. De støtter Dem paa Referater i svenske Aviser og kommer derved til at tillægge mig Anskuelse, som jeg aldrig har haft. Jeg maa beklage, at man i et videnskabeligt Tidsskrift ikke har søgt til selve Kilden, men har nøjedes med Dagbladsreferater,

¹ Kursiveringen gjord nu.

uagtet man skulde tro, at det ikke kunde falde vanskeligt at skaffe et Exemplar af det paagældende danske Blad op til Upsala. Jeg tillader mig at sende Dem det paagældende, og De vil deraf kunne se, at den Polemik, De rejser mod mig i Deres Tidsskrift, savner ett hvert Grundlag.»

På detta bref svarade jag, ehuru jag numera ej kan erinra mig ordalydelsen, att jag icke kunde finna, att mitt referat af professor Nielsens uttalande var, beträffande hufvudpunkten, väsentligen felaktigt. Endast i en punkt af underordnad betydelse hade jag refererat fel. Jag erbjöd mig att införa prof. Nielsens uppsats in extenso i Ekonomisk Tidsskrift, om så önskades, men med vidhållande af riktigheten af mina anmärkningar emot densamma i hufvudsaken.

Till svar härpå erhöj jag den 18 okt. 1916 följande svar:

»Jeg takker for Deres ærede Brev, men jeg formaar vedblivende ikke med min bedste Vilje at se, at De ud af min Artikel kan læse noget om, at jeg skulde have paastaet, at Disagioen paa danske sedler i Sverige paa den ene eller anden Maade var i Strid med den skandinaviske Møntunion. Jeg har blot sagt, at, som den skandinaviske Møntunion hidtil var praktiseret med Overenskomsterna af 1886 og 1900 — og *de* var dog *kun mulige* paa Grundlag af Konventionen af 1873 — ophørte den ved Disagioen. Det er en Konstatering af et faktisk Forhold, ikke, som De mener, et Forsøg paa at udvide Møntunionen til at omfatte Sedler eller en teoretisk Diskussion af de Spørgsmaal, som i den Anledning maatte rejse sig.

Hvad punktet om Forskellen i Diskontoen angaar, tror jeg at dette Moment nok kan spille en Rolle under normale Forhold og i store Lande, hvor der er et egentligt Diskontomarked, men ikke som Forholdene var i Efteraaret 1915 her i Norden. I saadane Tider vil $\frac{1}{2}$ % sikkert ikke give Anledning til Rentefodsarbitrage — dertil ar Avancen for ringe — og hvor der intet Diskontomarked er, der vil det afgørende dog være Forskel i Indlaans- og Folio-Rente og ikke i Diskonto. Var Folio-Renten ogsaa forskellig? Det tror jeg at det kommer an paa i denne Henseende.

Som allerede sagt, det forekommer mig mærkeligt at finde Referatet af en Avisartikel gjort till Udgangspunkt for en Polemik i et videnskabeligt Tidsskrift, og jeg er overbevist om, at, om De havde læst min Artikel fra først af, vilde Deres Polemik overhovedet ikke være fremkommet.»

Detta bref innehöll, såsom synes, intet besked rörande mitt anbud att på ofvan angifna sätt införa prof. Nielsens artikel i Ekonomisk Tidsskrift och på grund af detta förhållande ansåg jag mig ej kunna vidtaga denna åtgärd. Den 2 innevarande april månad erhöj jag emellertid följande bref från professor Nielsen:

»Jeg beder Dem herved meddele mig i hvilket Hefte af Ekonomisk Tidsskrift Deres Berigtigelse ang. mine Udtalelser findes optaget; jeg har forgæves søgt i de Hefter, som udkom sidste Efteraar.»

Med anledning häraf infördes här nedan prof. Nielsens artikel med några kommentarier af mig. I artikeln, som på grund af hvad som här refererats intages in extenso, har af mig gjorts några kursiveringar.

Artikeln lyder:

De danske Pengesedler i Sverige og Norge.

Af Professor Axel Nielsen.

Rundt om i Pressen er der i de sidste Dage kommet Meddelelser frem om, at den svenske Rigsbank beregner en Agio paa $\frac{3}{4}$ % ved Indløsning af danske Sedler. Medens den tidligere gav 100 Kr. i svenske Sedler for 100 Kr. i danske, giver den nu kun 99 Kr. 25 Øre i svenske Sedler for 100 Kr. i danske Sedler. Det er en Meddelelse, der er gaaet Landet rundt, som oftest uden nærmere Kommentar; »B. T.»'s Morgenavis for igaar giver dog i denne Forbindelse den interessante Oplysning, at dette er »en Følge af en Forhandling, der har været ført mellem den danske Nationalbank og den svenske Rigsbank, idet Ønsket om en Agio er fremsat fra danske Side». Dette sidste vægrer jeg mig ved at tro, det forekommer mig at være for absurd, at Nationalbanken selv skulde have anmodet om en Agio paa sine Sedler — det skal vel ogsaa forstaas saaledes, at Nationalbanken har taget Initiativet til en fast begrænset Agio. Men dette har mindre at sige, det afgørende er, at Nationalbanken billiger en Ordning, hvorefter danske Sedler tages for mindre end deres Paalydende i Sverige, og vel ogsaa snart i Norge, hvad den paagældende Artikel bebuder. Aarsagen til, at Agio overhovedet kommer frem — ja, den angiver »B. T.» sikkert rigtigt, naar den nævner den forrykkede Betalingsbalance.

Ved første Øjekast synes Sagen ret betydningsløs. Det er det Indtryk, man faar af et Interview i »B. T.» (igaar Aftes) med to ledende københavnske Bankdirektører, saaledes fremstilles ogsaa Sagen i den lige nævnte Artikel fra igaar Morges; og saa meddeles det dog samtidig, at Centralpoststyrelsen i Stockholm telegrafisk har givet de svenske Postkontorer Ordre til at nægte Modtagelsen af danske Pengesedler. Denne sidste Meddelelse skal vist forstaas derhen, at Postkontorerne i Sverige kun maa modtage danske Sedler $\div \frac{3}{4}$ %; men selvom dette er den rette Fortolkning, saa viser denne Ordre bedt end mange Ord, hvilken Rækkevidde Spørgsmaalet i Virkeligheden har. Faar man i alle Sveriges Postkontorer at vide, naar man kommer med en af Nationalbankens Sedler, at man der ikke vil tage den for, hvad den lyder paa, — saa maa man være Optimist for at tro — hvad den nævnte Artikel gør —, at det her kun drejer sig »om en Forrykning indenfor selve Pengehandelen», og »ikke om nogen Forringelse af Sedlernes Værdi i Handel og Vandel»; det er muligt, at dette sidste vil slaa til, men da sikkert kun derved, at man simpelt hen i Sverige efterhaanden lærer slet intet at ville have med danske Sedler at gøre — de forsvinder af Omløbet. En Agio paa $\frac{3}{4}$ % er for stor til, at den ikke skal sætte sig igennem i vide Kredse. Konsekvensen maa blive, at den danske Forretningsmand maa tilveksle sig svenske Sedler enten her eller i Sverige mod Opgæld. Nationalbanken, naar den sælger svenske Sedler, maa selv beregne $\frac{3}{4}$ %.

Det er naturligvis de abnorme Forhold paa Pengevæsenets Omraade, der betinger, at der kan komme en saadan Agio. Som bekendt blev Sedlernes Indløselighed her i Danmark suspenderet ved Krigens Begyndelse, og denne Omstændighed i Forbindelse med Forbudet mod Udførsel af Guld har gjort, at en saadan Agio er mulig. — Den skandinaviske Møntunion udviklede sig derhen, at de tre Landes Hovedbanker naturligt traadte i intim Forbindelse, og denne besegledes her i Landet i 1886 med, at Nationalbanken fik Tilladelse til at medregne til sin Guldbeholdning Overskuds Tilgodehavende hos Norges Bank og Sveriges Riksbank, en Foranstaltning, der gjorde, at *Møntunionen mere formelt uvidedes til ogsaa at omfatte de forskellige Landes Sedler. Det er dette, der nu hører op, den skandinaviske Møntunion, saaledes som vi nu engang er blevet vant til at opfatte den og bruge den, vil i Virkeligheden kun eksistere paa den skandinaviske Halvø, — Danmarks Sedler tager man kun imod, om man bliver betalt derfor.*

Nationalbanken har her givet sin Billigelse til en Overenskomst, som maaske mange Steder i Udlandet vil blive opfattet saaledes, at danske Penge er faldet i Værdi — det er for mig det centrale i hele Sagen. I en Tid som denne, hvor man gør alt for at styrke

og bevare Krediten, der forekommer det mig, att man maa gøre alt, for at et saadant Forhold hurtigst bringes til Ophør.

Atter her maa man kalde paa Nationalbanken, som paa saa mange andre Omraader i denne Tid. Enhver, der har læst Nationalbankens Regnskab, ved, at det forløbne Aar ikke har været lutter Solskin, men det er nu engang vor seddeludstedende Bank, det er den Bank, hvorpaa vort Pengevæsen beror, dens Opgave bliver det ogsaa at sørge for, at den Opfattelse overhovedet ikke kan komme frem, at vore Penge er faldet i Værdi. Bestemmelserne om, at den maa medregne Overskuds-Tilgodehavendet til Metalfondet, og at den midlertidig er fritaget for Indløseligheden af sine Sedler — som lige nævnt — peger i samme Retning; vor seddeludstedende Bank bør overhovedet ikke billige en selv kortvarig Agio paa danske Sedler.

Mina kommentarier till denna polemik kunna fattas kort. Jag har sagt, att professor Nielsen yttrat, att disagiot på danska sedlar i Sverige (och Norge) stode i strid med myntunionens *andemening*. Professor Nielsen har i artikeln yttrat:

1) att genom öfverenskommelsen af år 1886 myntunionen kom att omfatta de olika ländernas sedlar och att denna utvidgning af myntunionen var »mere formel»;

2) att disagiot på danska sedlar innebär detsamma, som att myntunionen, sådan som den i Danmark uppfattades, upphört hvad Danmark beträffar.

Dessa uttalanden innebära, att disagiot å danska sedlar skulle stå i strid med myntunionens *andemening*, d. v. s. detsamma som jag sagt att professor Nielsen yttrat.

Jag underrättade prof. Nielsen om att jag ämnade införa ofvanstående, och sedan detsamma var uppsatt, erhöll jag följande bref af den 21 april:

»Det forekommer mig at være det væsentligste at Ekonomisk Tidsskrifts Redaktør indrømmer at have begaaet en Fejl, men naar De ønsker at jag selv skal skrive en Berigtigelse, da anmoder jeg Dem om at aftrykke den omtalte Artikel i Berlingske Tidende, som jeg sendte Dem, og bringe hoslagte til Indledning.»

Här har prof. Nielsen åter missförstått hvad jag skrifvit. Jag har icke begärt, att han »selv skal skrive en Berigtigelse». Den i brefvet omnämnda bilagan lyder sålunda:

»Ekonomisk Tidsskrift Citeringskunst. I Aarg. 1915 af dette Tidsskrift findes en Afh. undertegnet D. D. om de skandinaviske Banker; i denne Afh. anfører Forf. Udtalelser af mig i Berlingske Tidende, paa *Grundlag af Referater i svenske Aviser*. Uden nu at skulle komme ind paa det Spørgsmaal, om videnskabelige Tidsskrifter bør bygge paa Avis-Referater, og uden at skulle komme ind paa de enkelte deri omhandlede Spørgsmaal, har Redaktøren af dette Tidsskrift lovet mig at aftrykke vedk. Artikel i Berl. Tid., saa at Læseren vill kunne se, hvormeget jeg har sagt af det, som tillægges mig i nævnte Artikel.

Axel Nielsen.»

Tyvärr kan jag ej tillmötesgå prof. Nielsen genom att erkänna ett fel som jag ej begått. Men jag har nu meddelat tidsskriftens läsare alla dokument i denna fråga och därmed får prof. Nielsen nöja sig.

D. D.